

Nr. RI18.0010 (2018)

Betreft: Resultaten onderzoek eenzaamheid onder 75-plussers in Den Helder

Aan de leden van de Gemeenteraad

1. Inleiding

Naar aanleiding van een motie van de PVDA d.d. 14 maart 2016, waarin u ons opdroeg een onderzoek te verrichten naar de eenzaamheid van 75-plussers in Den Helder, is vanaf november 2016 het project “Eenzaam ben je niet alleen” gestart. Het doel van het project was meer kennis te vergaren over (de signalering en aanpak van) eenzaamheid onder 75-plussers in Den Helder en tegelijk het wijknetwerk ouderenzorg te versterken. Door middel van deze raadsinformatiebrief informeren we u over de projectopzet, de voornaamste resultaten van het onderzoek, de ervaringen met de preventieve huisbezoeken bij 75-plussers en de ervaringen vanuit het wijknetwerk van betrokken lokale organisaties.

2. Projectopzet

Het doel van het project was te komen tot een betere signalering en integrale aanpak van eenzaamheid onder 75-plussers in Den Helder. Dit project is in opdracht van de gemeente Den Helder uitgevoerd. De vraag die de gemeente aan de GGD en MEE & de Wering heeft gesteld, was driedelig.

Het project bestond uit:

1. een onderzoekdeel: zowel kwantitatief (analyse gezondheidsmonitor, afnemen vragenlijst bij ouderen tijdens huisbezoek), als kwalitatief (analyse bevindingen focusgroepen met ketenpartners en afnemen diepte-interviews met ouderen);
2. een procesmatig deel (netwerk ontwikkelen/versterken);
3. een uitvoeringsdeel: de opzet/implementatie van preventieve huisbezoeken.

Het project is uitgevoerd vanaf november 2016. In november is gestart met twee focusgroep-gesprekken, als onderdeel van de dialoog met de stad. Gelijktijdig is een begin gemaakt met de voorbereiding voor de preventieve huisbezoeken en het ontwikkelen van de vragenlijst, waarbij de HAN (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen) geadviseerd heeft. In het voorjaar van 2017 heeft de HAN ook de vrijwilligers die de huisbezoeken tijdens het onderzoek uitvoerden, getraind en de trainde-trainer cursus “Eenzaam ben je niet alleen” aan acht professionals gegeven.

Op 9 februari 2017 vond de officiële startbijeenkomst (van de huisbezoeken) plaats. Tijdens deze bijeenkomst gaven de betrokken instellingen aan dat het goed zou zijn samen een coalitie tegen eenzaamheid te gaan vormen met een gezamenlijke visie, gericht op meer doelgroepen, naast ouderen. Dit is in de looptijd van het project gerealiseerd. De intentieverklaring werd tijdens de slotbijeenkomst op 7 juni 2017 door een groot aantal maatschappelijke organisaties getekend. Een begeleidingsgroep, bestaande uit een selecte groep betrokken organisaties, heeft zich tenslotte over een plan van aanpak eenzaamheid in Den Helder gebogen, als vervolg op het onderzoek eenzaamheid onder 75-plussers in Den Helder.

3. Resultaten van het onderzoek

Onderzoeksopzet

Het onderzoek in Den Helder bestond uit drie verschillende onderdelen. Allereerst is de meest recente gezondheidsmonitor geanalyseerd om de frequentie en ernst van eenzaamheid te meten. Daarnaast zijn de belangrijkste risicofactoren in kaart gebracht. Ten tweede zijn er preventieve huisbezoeken uitgevoerd onder 75-plussers om eenzame ouderen te kunnen signaleren en vervolgens, indien nodig, gepaste hulp te bieden. Tot slot zijn diepte-interviews afgenomen om onder andere antwoord te kunnen geven op de vragen: ‘Hoe wordt eenzaamheid beleefd onder ouderen in Den Helder?’ en ‘Waar hebben ouderen behoefte aan?’

A. Analyse gezondheidsmonitor¹

- Aantal eenzame ouderen (65+) is toegenomen

Het aantal eenzame 65-plussers in Den Helder is toegenomen ten opzichte van 2012. Het huidige percentage eenzame 65-plussers (49,5%) vormt geen significante stijging ten opzichte van 2012 (46,4%), maar het absolute aantal eenzame ouderen (65+) neemt toe door het groeiende aantal ouderen (65+). Dit heeft onder andere te maken met de sterke vergrijzing die gaande is in Den Helder. Het percentage eenzame 75-plussers in Den Helder is wel significant gestegen ten opzichte van 2012 (47,1% in 2012 vs. 53,5% in 2016).

Het percentage eenzame ouderen (65+) ligt in Den Helder iets hoger dan in de rest van de regio en Nederland.

- Emotionele eenzaamheid stijgt naarmate de leeftijd vordert

Er is met name een sterke stijging te zien in emotionele eenzaamheid naarmate de leeftijd vordert. Ruim één derde van de 75-plussers is emotioneel eenzaam. Een mogelijke verklaring voor de sterke stijging is de toenemende kans op het verlies van een partner. Daarnaast is meer dan de helft (51,7%) van de 75-plussers sociaal eenzaam.

- Er zijn meerdere risicofactoren voor eenzaamheid

De belangrijkste factoren die samenhangen met eenzaamheid en die gemeten zijn in de gezondheidsmonitor zijn: depressie, slechte ervaren gezondheid, verminderde regie over eigen leven, beperkte mobiliteit en alleen wonen.

B. Resultaten huisbezoeken

- Eenzaamheid is moeilijk bespreekbaar

In totaal zijn 407 75-plussers uit de gemeente Den Helder bezocht door middel van een preventief huisbezoek.

Uit de vragenlijsten van de preventieve huisbezoeken komt een lager percentage eenzame ouderen naar voren dan uit de gezondheidsmonitor. Een oorzaak kan liggen in het feit dat men de vragenlijst van de monitor volledig anoniem kon invullen, terwijl bij de huisbezoeken de vragen voorgelezen werden door de vrijwilliger. Dit kan geleid hebben tot de neiging om positiever te antwoorden. Eenzaamheid lijkt een onderwerp dat moeilijk bespreekbaar is.

- Bevindingen over het meedoen aan activiteiten en ontmoeting

Van de 75-plussers geeft 65% aan door gezondheidsproblemen belemmerd te worden in de activiteiten die mensen gewoonlijk doen. Hiervan wordt 17% ernstig beperkt. De 75-plussers geven aan dat de belangrijkste belemmeringen om mee te doen aan activiteiten een beperkte gezondheid (35%) en een gebrek aan mobiliteit (20%) zijn. Maar liefst 16% van de ouderen in Den Helder geeft aan niemand beschikbaar te hebben voor gezelschap, een praatje of om iets leuks mee te doen. 14% zou meer mensen willen ontmoeten. De voornaamste reden om meer mensen te willen ontmoeten is iemand te vinden voor gezelschap (77%), iemand die klusjes kan doen (23%), iemand voor vervoer (21%) en iemand om over moeilijke onderwerpen te praten (16%).

C. Resultaten interviews

- In de interviews kwam naar voren dat het verlies van een partner in grote mate gevoelens van eenzaamheid kan beïnvloeden.
- Ouderen gaven aan dat voor hen de gezondheid de grootste rol speelt bij het kunnen leggen of onderhouden van contacten. Een slechte gezondheid heeft direct invloed op de mogelijkheid of intentie om aan activiteiten mee te doen en mensen te ontmoeten.
- In de interviews gaven de meeste ouderen aan dat de activiteiten die voor hen georganiseerd worden niet heel duur zijn en financieel vaak geen reden is om ergens niet aan mee te doen. In situaties waar financiële middelen wel een beperking vormden werd vaak genoemd dat men geen of weinig geld had voor een taxi.
- Tenslotte werd regelmatig benoemd dat er weinig sociale samenhang in de buurt werd ervaren en dat er weinig of slecht contact was met de burens. Hoewel uit de huisbezoeken naar voren kwam dat het grootste deel van de ouderen minstens 1x per week contact heeft met de burens, blijkt toch ook de kwaliteit van die contacten een rol te spelen. Ook lijkt slecht of weinig contact met de burens een risicofactor voor eenzaamheid.

---

¹ De gezondheidsmonitor brengt de gezondheid in kaart van mensen vanaf 65 jaar.

4. Hoe nu verder?

Op dit moment voeren we gesprekken met betrokken partijen over de (vervolg)aanpak eenzaamheid onder ouderen. De besluitvorming hieromtrent vindt nog plaats. Nog in het eerste kwartaal van 2018 wordt u middels een raadsinformatiebrief over de (vervolg)aanpak geïnformeerd.

Den Helder, 7 februari 2018.

Burgemeester en Wethouders van Den Helder,

burgemeester
Koen Schuiling

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Koen Schuiling', is written over a rectangular stamp that contains the word 'MINUUT' in bold, uppercase letters.

secretaris
Robert Reus

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Robert Reus', is written over a rectangular stamp that contains the word 'MINUUT' in bold, uppercase letters.